

Forslag til forespørgselsdebat, omkring hvordan vi i samfundet kan bidrage til at Grønland kan efterleve FN's børnekonvention nr 2- "man må ikke diskriminere" og hvordan vi kan sikre at udsatte børn føler sig inkluderet i samfundet.

(Medlem af Inatsisartut Aqqalu C. Jerimiassen, Atassut)

Forslagsstilleren skal have et stort tak for, at bringe denne vigtige forespørgselsdebat op. Overordnet er ønskescenariet jo helt klart, at vi fra alle vinkler og via alle love og i civilsamfundet kan garantere, at vi i Grønland efterlever hele FN's børnerettighedskonvention. Men det er langt fra tilfældet, og Naalakkersuisut har estimeret, at en fuldt ud efterlevelse af hele børnerettighedskonventionen estimeres til at koste ca. 300 mio.kr.¹

Man kan derfor tænke, at det er mere tåleligt at implementere 1 konvention ad gangen, og derfra tilpasse al lovgivning. Men det kan også vise sig at være en ineffektiv arbejdsproces med dertil konsekvenser ved at vente for længe. Heldigvis har de senere års fokus med børnerettighedsarbejdet resulteret i, at vi fra politisk hold prioriterer børnene i højere grad end tidligere. Dog rammes vi ofte af afmægtighed over at arbejdet pågår for langsomt, for vi vil jo gerne sikre alle børnene i Grønland nogle langt bedre vilkår og rammer, hvad enten det er i hjemmene, daginstitutionerne, i skolerne eller ikke mindst i Sundhedsvæsenet.

Der er flere vinkler i denne debat, som jeg synes er væsentlige at komme ind på. Det er nemlig ikke kun de udsatte børn, der udsættes for diskrimination. Der er også en uset gruppe – nemlig nogle af de ressourcestærke familiers børn, som også udsættes for diskrimination og som selv beskyldes for at diskriminere. Det giver anledning til at drøfte, om tiden ikke er til at vi har en inklusionslov, som har til hensigt at give plads og rum til alle i vores samfund, uanset sociale skel og seksuelle- og familiemæssige præferencer. Både menneskerettighedsforkæmperne og handicaptalsmanden, Tilioq, har i de senere år italesat behovet for at vi som samfund skal blive bedre til at inkludere hinanden. Senest for et par uger siden afholdt Tilioq en konference og festival her i Nuuk med ordene: "leave no one behind", som betyder at vi ikke skal efterlade nogen eller rettere; at vi skal huske at inkludere alle, også personer med funktionsnedsættelser. Her mener jeg i særdeleshed, at vi skal huske alle, høj som lav, ung som gammel, rig som mindrebemidlet osv.

Vi har i denne måned netop taget stilling til at pålægge Naalakkersuisut at udfærdige en redegørelse i forhold til, hvordan vi sikrer os at vi som land kan efterleve børnerettighedskonventionen, særligt i forbindelse med børn, som er anbragt uden for hjemmene. Det er jeg glad for, at der er bred tilslutning til.

Ombudsmanden beretter endnu en gang om det, som forslagsstilleren er problematiserer; nemlig i hvilken grad systemet svigter vores sårbare børn, som er anbragt uden for hjemmet², hvilket kun er med til at bekræfte, at vi må gøre noget andet, end hvad vi plejer. Hvis vi derfor skal handle progressivt fra politisk

¹ <https://knr.gl/da/nyheder/naalakkersuisut-dyrt-indarbejde-b%C3%B8rnekonvention-til-gr%C3%B8nlandsk-lov>

² <https://sermitsiaq.ag/kommuner-dumper-fortsat-i-sagsbehandling-tvansfjernelser>

hold, bør Naalakkersuisut drage omsorg for, og prioritere pleje- og behandlingsbehovet for børn med særlige behov. Jeg vil derfor på det kraftigste opfordre til at gøre en ihærdig indsats for at prioritere børne- og ungespsykiatrien og det pædiatriske område, og ikke mindst prioritere at tage hånd om samarbejdet med kommunerne for at sikre forvaltningen efter gældende love.

Børne- og ungespsykiatrien er et udsultet og nedprioriteret område, idet driftsomkostningerne forårsager en behård prioritering fra den daglige ledelse i Sundhedsvæsenet. Det kan ikke være rimeligt, at børn venter på en udredning i årevis, når behovet for behandling kan synes akut. En ældre redegørelse om ventetid til en udredning i psykiatrien viser, at børn i gennemsnit venter i ca. 9-11 mdr. til udredning. Praktisk har vi hørt også hørt om ventetid på årevis, og er man heldig, i ganske få måneder. Forud for dette ligger en månedsvis og årevis kamp fra forældrenes side, som sammen med kommunerne og skolerne kæmper for at finde frem til løsninger på, hvordan man kan sikre barnets trivsel. Vi må desværre igen fra politisk hold konstatere, at vi har underprioriteret prioriteringen af behandlingen af børn og unge i sundhedsvæsenet.

Der er evidens nok, der peger på at tidlige interventioner, behandling af behandlingskrævende børn og unge, og hjælp til børn i skolealderen udgør en væsentlig menneskelig og samfundsøkonomisk gevinst på sigt. Forslagsstiller peger på "uregelmæssige og uartige børn" i sit oplæg og påstår, at børn med traumer har en højere tendens til at begå kriminalitet og udføre hærværk. Til håndgribelig eksempel kan jeg her præsentere, hvor meget en ubehandlet borger/patient koster et samfund.

Rockwoolfonden har i 2014 præsenteret en undersøgelse af, hvad ubehandlede ADHD-patienter koster samfundet. Og her er det svimlende beløb på knapt 3 mia.kr. i Danmark³ i form af ydelser forbundet med at være uden for arbejdsmarkedet, udgifter til retslige foranstaltninger og store personlige og menneskelige omkostninger til følge. Og det her er bare ud fra 1 diagnosekriterie. En diagnose, som i øvrigt er i stigende vækst i vores land i kraft af at vi får en større viden om den, og kan i stigende grad se et behov for hvad vores børn og unge har brug for i det daglige, for at kunne fungere både i hjemmene, i skolerne og i sociale sammenhænge.

Til sammenligning kan det derfor nævnes, at der er et stort behov for at forebygge via viden og via rette behandling. Hvis verdenssundhedsorganisationen, WHO estimerer, at 3,4 procent af den voksne befolkning i verden har diagnosen ADHD, må tallet være på knapt 2.000 mennesker i Grønland med en population på lidt over 56.000. Det er rent ud sagt, langt flere end hvad der er af eksisterende forløb her i Grønland, hvor der aktuelt antages at være ca. 150 aktive forløb. Med viden om den meget høje kriminalitetsrate og misbrugsproblematik i Grønland, kan jeg ikke lade være med at tænke på, hvor meget vi kunne forebygge, hvis vi kunne tilbyde den rette behandling, rettidigt.

Tænk med velfærdsudgifter vi kunne spare og i stedet forebygge med, hvis vi anvendte midlerne anderledes og intensiverede forebyggelse, fremfor at køre en såkaldt brandslukningspolitik. Tænk med højere trivsel vi kunne skabe i samfundet ved at investere klogere fra start. Børnetalsmandsinstitutionen, MIO har også for nyligt præsenteret en VIVE-rapport om børn og unges adgang til psykisk hjælp, hvilket

³ <https://www.rockwoolfonden.dk/app/uploads/2016/01/Nyhedsbrev-september-2014-ny.pdf>

blev problematiseret som en manglende mulighed. Det er ganske enkelt ikke godt nok, at vi derfor ikke gør mere for vores børn og unge for at sikre, at vi i fremtiden skaber et land med en psykisk sundere befolkning, som vil være med til at bane vejen for mere inklusion i samfundet.

Naalakkersuisut har valgt at etablere et nyt børnedepartement; jeg har derfor store forventninger til, at prioriteringen af landets børn sikres i højere grad end før. Børnene er vores fremtid, de skal ud i uddannelses- og arbejdsmarkedet inden længe, og vi skal ruste arbejdspladserne og uddannelsesinstitutioner til at være med på at efterleve FN's verdensmål og hvordan rettighederne sikres i forsøget på at inkludere alle i målet om et rummeligt og bæredygtigt samfund.

Her bliver rettighederne for vores børn derfor en væsentlig nøglebrik, når vi snakker retten til inklusion i samfundet. Hvis vi kan tilbyde vores børn og unge den rette behandling, og med voksne mennesker som anerkender forskellighederne i vores samfund, ville vi være nået langt i forhold til tolerance og næstekærlighed.

Jeg mener også at vi fra politisk hold kan blive bedre til at signalere, at vi trods vores politiske uenigheder tager afstand fra personforfølgende og dertil diskriminerende bemærkninger til hinanden. Hvis vi ønsker at styrke måden vi opdrager vores børn på med næstekærlighed og medmenneskelighed skal vi også formå at være bedre eksempler og anerkende, at der i et sundt demokrati findes uenigheder som har til hensigt at finde kompromiser og løsninger for landets og folkets bedste interesser. Det burde ikke være så svært at respektere hinanden.